

Кобрынская цэнтральная раённая бібліятэка
Адзел абслугоўвання і інфармацыі

Сын двух народаў

*Сцэнарый да **115** - годдзя
з дня нараджэння
паэта-земляка **Д. Н. Фалькоўскага***

Кобрын 2013

Афармленне зала:

выстава-юбілей да 115-годдзя з дня нараджэння Д. Н. Фалькоўскага

“*Пясняр Палесся*”, партрэт Д. Фалькоўскага.

Абсталяванне: мультымедычная ўстаноўка, ноутбук, мікрафоны

Форма правядзення: фармат відэапрэзентацыі.

На экране – партрэт Д. Фалькоўскага

Хор выконвае ўкраінскую песню

Вядучы 1. Добры дзень, паважаныя сябры! Добры день, шанові друзі! Сёлета спаўняецца 115 год з дня нараджэння вядомага ўкраінскага паэта, нашага знакамитага земляка Дзмітрыя Нікіфаравіча Фалькоўскага. Паэта, які, куды б ні закідваў яго складаны лёс, заўсёды сэрцам быў з Бацькаўшчынай.

Вядучы 2. Моі далекі, рідні села,

Ніяк, ніяк Вас не забудзь...

Вершы, паэмы Фалькоўскага - гэта настальгія, гэта незагойваючая рана, з глыбіны душы ідучы стогн. І шчырая любоў да радзімы... Безумоўна, талент Фалькоўскага не толькі даў шмат, але і абяцаў яшчэ больш. Яго сталасць была ўперадзе: на жаль, ён не паспеў да канца раскрыць свой дар тонкага, глыбокага лірыка.

Жыццёвы шлях Дзмітрыя Фалькоўскага - кароткі, але яркі...

На экране – хата, дзе нарадзіўся Фалькоўскі, Лепясы

Фалькоўскі. Нарадзіўся я, Дзмітрый Ляўчук, 3 лістапада 1898 года ў вёсцы Лепясы Кобрынскага павета. У 1912 г. закончыў пачатковую школу. Я дапамагаў бацькам, бо як і многія равеснікі, з дзяцінства ведаў цану нялёгкага чорнага хлеба. Захапляўся электратэхнікай, умеў рамантаваць швейныя машыны, а за работу аднавяскоўцы разлічваліся прадуктамі.

На экране – будынак Брэст-Літоўскай гімназіі

Нягледзячы на матэрыяльныя цяжкасці, бацькі спачатку аддалі мяне ў Кобрынскае рэальнае вучылішча, а затым у Брэст-Літоўскую рускую гімназію вучыцца на настаўніка. Аднак мая вучоба была перапынена Першай сусветнай

вайной.

На экране – фота Д. Фалькоўскага ў ваеннай форме

Вядучы 1. Ужо ў часы Першай сусветнай вайны паэт ступіў на шлях рэвалюцыйнай барацьбы. У верасні 1918 года Дзмітрый Ляўчук - адзін з кіраўнікоў Кобрынскай падпольнай групы РКП(б). З 1920 па 1923 гады - служыў у часцях асобага прызначэння. І толькі грозная хвароба прымусіла Д. Ляўчука зняць вінтоўку з плеч.

Вядучы 2. Старажылы вёскі ўспамінаюць, што роднае Палессе Ляўчук пакінуў у верасні 1920 года, калі часці Чырвонай Арміі вымушаны былі адступіць на ўсход.

На экране – фота Фалькоўскага 20-х г.

З таго часу яго сляды для аднавяскоўцаў згубіліся ў віхры падзей на многія дзесяцігоддзі. Да апошніх сваіх дзён маці Дзмітрыя Марыя Герасімаўна верыла ў лепшы лёс сына, штодзённа выходзіла на кобрынскую дарогу сустракаць яго. Так і не дачакалася...

Ніхто з землякоў не ведаў, што ён стаў паэтам. У час застолляў яны спявалі лірычныя ўкраінскія песні, якія бытуюць у Кобрынскім краі, не падазраючы нават, што адна з іх - "Очерет мені був да колыску"- на словы земляка.

На экране – фота Д. Фалькоўскага пачатку 30-х г.

Чытальнік 1

Очерет мені був за колыску;
В болотах я родився і зріс.
Я люблю свою хату поліську...
Я люблю свій зажурений ліс...
Що там тропіки, що там кампаси? –
Загляніць - но у пуцу до нас!..
Я аддав бі за неё адразу
І Тібет, і Урал, і Кавказ...

Квартэт выконвае песню "Очерет мені був да колыску" на сл. Д. Фалькоўскага

Фалькоўскі. Калі я захварэў туберкулёзам, мне прыйшлося камісавацца і ў 1923 г. пераехаць у Кіеў. Там я і здзейсніўся, як паэт. У Кіеве стаў паэтам Дзмітрыем Фалькоўскім (псеўданім створаны ад нямецкага “фальк”, што ў перакладзе значыць “сокал”). Першыя мае публікацыі з’явіліся на старонках кіеўскай газеты "Большавік" за 1924 г. Тады ж у двухтыднёвіку "Глобус" была надрукавана паэма "Чэкіст". Займаўся перакладам з рускай, беларускай, нямецкай паэзіі, спрабаваў сваё пяро ў прозе і публіцыстыцы.

На экране – фота вокладкаў выдадзеных кніг Фалькоўскага.

Вядучы 1. Дэбют Ляўчука-Фалькоўскага быў адзначаны. Паэт увайшоў у адно з кіеўскіх літаратурных аб’яднанняў, але ж у хуткім часе парваў з ім. У ранніх вершах маладога аўтара вырашалася пытанне "хто не з намі, той супраць нас". Да такіх вершаў можна і аднесці вершы "Камуна", "Інтэрнацыянальная моладзь", "Калектыў". Але ж Фалькоўскі хутка адыйшоў ад плакатна-рытарычных штампаў, якія прысутнічалі ў яго ранніх вершах. Наогул, Дзмітрый Фалькоўскі - тонкі, глыбокі лірык і ў той жа час паэт-рэвалюцыянер. Большая частка яго твораў прысвечана тэме рэвалюцыі. Тыпічны для творчасці Фалькоўскага верш "Нас толькі сотня з батальёну".

Чытальнік 2

Нас толькі сотня з батальёну.
А батальён разбитый вкрай,
В останнім смертному разгоні
Плыве в чужий, ворожий край.
І трупи котяцца поволі,
Нестійно лавамі вперед...
Сплетуть вінок для них тополі,
Складзе ім пісню очерет...
Рушниць нема...
Багнет – на днішці

Від крові чорної
ріки,
І тільки вітер мертво свище
Та над рікою вітряки.
Пливуть...
Нас тільки сотня...
Решту мертвих
У нас тут военком повів...
Разбитих, кулями
раздертих, Німих і вірних
юнаків.
А замість прапорів
червоних - Полотна крові в
даль течуть.

... Нас тільки сотня з
батальйону.

А решта...

Чытальнік 1.

... Я не сумую...
Ні ... Хай б'е у вікна
Краплясцый дощ і шамотяць вітрі, -
Давно вже знаю я, що жить не вік нам,
Та не люблю осінньої пори.
І кожен раз,
коли прокинуць вранці
І гляну на берёз безлистий ряд, -
Пригадую чомусь я новобранців,
Що з фронту не повернуться
назад...

Вядучы 1. Вось так паэт Фалькоўскі перажываў за маладых хлопцаў, якія пайшлі ваяваць і ўжо больш ніколі не вернуцца да роднай хаты, да роднага парога...

Стаўшы паэтам, Дзмітрый спрабаваў гаварыць аб праблеме рэвалюцыйнага абавязку і народнай маралі, спрабаваў узняцца над іх непрымірымасцю. Аднак такія пошукі ў тых часы былі небяспечнымі. Гэта сёння эмацыянальная, філасофская лірыка Фалькоўскага ўспрымаецца, як сумленны дакумент суровай праўды аб грамадзянскай вайне, як мужны пратэст супраць ператварэння рэвалюцыі ў братазабойчы працэс.

Вядучы 2. Асабліва характэрны ў гэтых адносінах яго верш "*Сышліся абое ў штыкавой*" ("*Зійшліся абое на багнеттах*"). У полымі грамадзянскай вайны, здаецца, нечакана - вочы ў вочы - сустракаюцца бацька з сынам, раскіданыя крывавым лёсам па розныя бакі барыкад. Яны аглушаны такой сустрэчай, а яшчэ больш тым, што хутка ім давядзецца ўзняць руку аднаму супраць другога, што выклікае велізарны боль, аддаецца ў сэрцах нечуваным святатацтвам. Але развязка наступае нечакана...

Чытальнік 2

Зійшліся абое на багнеттах:

Старый-старый і моладый;

В одного: — Сину! — з-пад кашкета...

В другога: — Батьку, одійди!..

Зійшліся і стали на хвилину,

Схрестили погляди на мить,—

Кашкет мовчить і жде на сина,

А син осикою тремтить.

На перекошені обличчя -

Не біль, не втома - дикий сказ:

- Хоч би вже швидше!.. Хоч би швидше!..

Хоч би за раз!..

І доўго ждалі б два багнети
(В очах кривавый перелив),
Та хтось іззаду з кулемета
Обох скосив... (1927)

*Фалькiвський, Дмитро. Поезіі / Дмитро Фалькiвський.-
Киiв, 1989.- С. 79*

На экране – партрэт Д. Фалькоўскага

Вядучы 1. У 1934 г. Дз. Фалькоўскі стаў ахвярай масавага беззаконня таго самага дзяржаўнага апарата, якому верна служыў: загінуў ад рук былых таварышаў, воляй лёсу ператварыўшыся ў "ворага народа". Рэабілітаваны ў 1957 годзе, але яшчэ доўгі час імя Фалькоўскага не ўспаміналі ні на Украіне, ні ў Беларусі.

За сваё кароткае, трагічна абарванае жыццё Д.Фалькоўскі паспеў выдаць усяго 4 паэтычныя кнігі: паэма "Чабан" (1925), зборнікі вершаў "Абрысы" (1927), "На пажарышчы" (1928), "Палессе" (1931).

На экране – вокладка зборніка вершаў Фалькоўскага "Поезіі"

Вядучы 2 (выходзіць з кнігай "Поезіі"). Паважаныя сябры! Перад вамі пасмяротны зборнік вершаў Фалькоўскага "Поезіі", выдадзены ў Кіеве выдавецтвам "Радянскай пісьменнік" у 1989 годзе. У яго ўвайшлі лепшыя творы з прыжыццёвых публікацый ва ўкраінскай прэсе. Дарэчы, гэты зборнік ёсць у гісторыка-краязнаўчым цэнтры нашай бібліятэкі.

У кнізе - цыкл вершаў, прысвечаных родным мясцінам, якія назаўсёды засталіся ў памяці аўтара, як самы светлы ўспамін.

Чытальнік 1

Моі далекі, рідні села!
Ніяк, ніяк вас не забудзь...
Мабуць, тому, што невесела
Була од вас у місто путь...

Мабуть, тому, що всю дорогу

Таки нелегко було йти,

І оббивать чужі пороги,

І обминать чужі хати.

І от тепер, коли втома

В своїх обіймах пригорта,—

Мені так хочеться додому,

Де коливаються жита...

Де льон зелений між вівса ми

Такий замислений цвіте

І голубими головками

Мені нагадує дітей —

Де гречка буйна і шумлива,

Як невгамовний битий шлях,

Рожевим цвітом соромливо

Знялась на радісних полях.

Не сходять ранки, щоб умерти

І знов воскреснути в росі

Серед хмарин напівроздертих,

Серед пташиних голосів;

Де соловей виводить скерцо

У надвечірній тишині,

Де все таке близьке для серця,

Де все таке близьке мені.

Фальківський, Дмитро. Поезії / Дмитро Фальківський.-

Київ, 1989.- С.53

Вядучы 1. Дзмітрый Фалькоўскі сёння па праву лічыцца сынам двух народаў – беларускага і ўкраінскага. Ён звязаў у сваім творчым лёсе Украіну і Беларусь. Вершы паэта гучаць на ўкраінскай мове, а вытокі лірычнага бачання

свету, паэтычнага таленту ураджэнца кобрынскай зямлі пачынаюцца ў родным Палессі. Менавіта Кобрыншчына для яго стала першакрыніцай духоўнага фарміравання. Так склаўся лёс паэта, што мала быў ён у родных мясцінах: паехаў з Лепясоў зусім юнаком, жыў і пісаў на Украіне. Але ў думках Фалькоўскі заўсёды быў са сваім краем. Лепшае, што стварыў паэт - тонкія лірычныя творы, многія з якіх прысвечаны родным мясцінам і напісаны блізкай і зразумелай кабрынчанам мовай.

Хор выконвае ўкраінскую песню

На экране – фота бюста, мемарыяльны знак паэту-земляку.

Вядучы 2. Лёс паэта знайшоў свой шчыры водгук у сэрцах землякоў. Кабрынчане ганарацца сваім знакамітым паэтам-земляком і захоўваюць памяць аб ім у песнях, публікацыях аб яго жыцці і творчасці. У пачатку 1990-х гадоў на радзіме Фалькоўскага ўстаноўлены бюст паэта (аўтар - скульптар Уладзімір Харсюк). Адна з вуліц вёскі Лепясы носіць імя Фалькоўскага, а на месцы, дзе некалі стаяла яго родная хата, устаноўлены мемарыяльны знак. Вершы земляка з ахвотай чытаюць у школах, бібліятэках, а беларускія паэты плённа перакладаюць творы паэта на беларускую мову.

Чытальнік 1

Спяваць яшчэ ? Ці ўжо даволі ?

Не...Не...Мой спеў няхай гучыць.

Няхай нясуць яго ў раздолле

Вятры, у далеч імкнучы.

Няхай віе вянкi з шыпшыны,

З вясновых ласкавых дажджоў,

Ад бур у спеве хай спачыну,

Забуду ўсё, што я прайшоў.

І хоць я ўжо недамагаю:

Спяваць! Спяваць, пакуль мне жыць!..

Пакуль душа квітнее маем,

Твая.. мая... пакуль гарыць!

Пакуль нам песні сілу будзяць:

Звіні, мой спеў. нібы струмень!..

Хай спевам сустракаюць людзі

Свой прышлы дзень, шчаслівы дзень.

Спяваць яшчэ? Ці ўжо даволі?

Спяваць! І моц у сэрцы мець!

Яшчэ цвітуць валожкі ў полі,

Яшчэ вясне ў душы квітнець.

На экране – партрэт Фалькоўскага і словы з верша:

“ Ах дэнь одын, одын лыш дэнь

Сэрэд борив своих пожиты

О, сколько миг бы я створиты

Легенд новых, новых писэнь...”

Хор выконвае ўкраінскую песню.

Спіс крыніц аб жыцці і творчасці Дз.Н. Фалькоўскага

(да 115-годдзя з дня нараджэння паэта)

Беларусіка: Кн. 3. Нацыянальныя, рэгіянальныя культуры, іх узаемадзеянне.- Мінск: Навука і тэхніка, 1994.- 432 с. (Са зместу: Фалькоўскі 1898 г. в. Лепясы. - С. 176.)

Дмитрий Фальковский (1898-1934) // До тебе, світе... - Київ, 2003. - С. 188-208.

Дзмітрый Фалькоўскі (1898-1934) // Літаратурная карта Берасцейшчыны. – Брэст: ААТ “Брэсцкая друкарня”, 2008. - С. 314-315.

Ковалів, Ю. "На перекрещених скрижалях..." / Юрій Ковалів // Фальківскі, Д. Поэзіі.- Кіев, 1989. - С. 5-26.

Фалькоўскі, Дз. // Ляшук, В. Я. Літаратурная Берасцейшчына: краязн. нарысы, партрэты, арт. / В. Я.Ляшук, Г. М.Снітко. - Мінск.: "Лит. и искусство", 2008.- С. 210-211.

Фалькоўскі, Дз. // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т.- Мінск: "Бел. энцыклапедыя", 2003.- Т. 16. - С. 311.

Фалькоўскі (Ляўчук) Дз. Н. // Памяць: гіст.-дакум. хроніка Кобрынскага раёна. Мінск: БЕЛТА, 2002. - С.441-442 (ёсць фота).

Фальковский Дмитрий Никифорович // Регионы Беларуси. В 7 т. Т. 1. Брестская область: в 2-х кн. – Минск, 2009. - Кн. 2. - С. 430.

Фальківський, Д. Поезіі / Редкол.: В. Біленко та ін.; упоряд., вступ. сл. і прим. Ю. І. Коваліва.- Кіев : Рад. письменник; 1989.- 175с. - (Б-ка паэта).

Ладутько, К. В поісках утрачэннага: [О Д. Фальковском] / Кирилл Ладутько // Советская Белоруссия. - 2009. - 31 июля.- С. 16.

Мельнік, Р. У вершах – любоў да Радзімы: [Святкаванне 110-годдзя з дня нараджэння вядомага паэта, нашага земляка Дзмітрыя Нікіфаравіча Фалькоўскага] / Раман Мельнік // Кобрынскі веснік. - 2008. - 8 лістапада.- С. 8.

Васюк, Н. Песняр Полесья: [3 ноябля исп. 110 лет со дня рождения нашего земляка, поэта Д. Н. Левчука] / Н. Васюк // Кобрин-информ. - 2008. - 6 ноябля.- С. 6.

Жертве сталинских репрессий: [В Кобринском районе прошли праздничные мероприятия в честь Д. Фальковского] // Вечерний Брест. – 2008.- 7-8 ноябля. – С. 1.

Савченко, Н. Солдат революции / Надежда Савченко // Кобрынскі веснік.- 2008. - 18 кастрычніка.- С. 8.

Баранчик, И. "Я люблю свою хату поліську...": [О Д. Фальковском] / Иван Баранчик // Вечерний Брест. - 2007. - 2 ноябля. - С. 7.

Замкавец, У. На Палессе вярнуўся песняй: Зміцер Фалькоўскі (1898-1934) / У. Замкавец // Настаўніцкая газета. - 2004.- 6 лістапада. - С. 6.

Замкавец, У. На Палессе вярнуўся песняй: [Д. Фалькоўскі] / У. Замкавец // Народная трыбуна. - 2004. - 27 лістапада. – С. 2.

Климец, М. Поэт из Кобрина: [Дмитрий Фальковский] / М. Климец // Заря.- 2002. - 8 августа. - С. 2.

Спеў абарвала куля: [Аб Дз. Фалькоўскім] // Літаратура і мастацтва. - 2001. - 13 ліпеня. - С. 15.

Замкавец, У. Зміцер Фалькоўскі. Доўгая дарога дадому: [Украінскі савецкі паэт, ураджэнец в. Лепясы] / У. Замкавец // Радавод. - 1999.- № 1.- С. 82-85.

«Поэт, чекист, враг народа...»: [Д. Фальковский] // Заря.- 1998. - 17 ноябля.- С. 2.

Курачук, С. Пясняр Палесся: [Да 100-годдзя з дня нараджэння Дз. Н. Фалькоўскага] / Святлана Курачук // Кобрынскі веснік. - 1998.- 3 кастрычніка.- С. 4.

Купріяновіч, Г. Співець Полісся: Д.Фальківський / Г. Купріяновіч // Берестейский край. - 1996.- № 8. - С. 2.

Харитончук, А. Я став співцем свого Полісся: [Дмитро Фальківський]
// Голос Берестейщини. - 1994.- № 1 (10).- С. 4.

Мурашкевіч, В. Рэабілітаваны пасля расстрэлу / В. Мурашкевіч // Кобрынскі веснік.- 1994.- 19 лістапада.- С. 3.

Міхайлаў, А. Помнік паэту-земляку: [Фалькоўскаму будучь ставіць помнік у в.Лепясы] / А. Міхайлаў // Звязда.- 1993.- 11 лютага.- С. 3.

Замкавец, У. ... І прыйдзе лепшы дзень: [О Фальковском Д.] / У. Замкавец // Літаратура і мастацтва.- 1991.- 3 мая.- С. 6-7.

Крачко, В. Школа, де вчителював Фальківський / В. Крачко // Голос Берестейщини.- 1991.- 14 квітня.

Супрунюк, А. Памяти репрессированной песни: [О Фальковском] / А. Супрунюк // Брестский курьер. - 1991. - 21-27 ноября.

Кукас, Я. Пясняр Палесся і рэвалюцыі: [Аб Фалькоўскім Д.] / Я. Кукас // Камуністычная праца. - 1990. - 22 верасня.

Цвыд, А. Вярнуся песняй / А. Цвыд // Заря. - 1990. - 6 сентября.

Цвыд, А. Сердцем и нежен и чист / А. Цвыд // Заря.- 1988. - 3 ноябр. - С. 4.

Хільчук, М. Памяць аб паэце : [Дз. Міканоравіч Фалькоўскі (Леўчук)] / М. Хільчук // Камуністычная праца. - 1982.- 16 кастрычніка.

Ласкович, В. Кобзарь Полесья: [Об укр. поэте Д.Н. Фальковском (Левчуке), уроженце с. Лепесы Кобр. р-на] / В. Ласкович // Заря.- 1978. - 6-7 сентября.

Адамовіч, А. Поэту, революционеру, земляку: [О Д. Фальковском] / А. Адамовіч // Заря.- 1969. - 20 мая.

Адамовіч, А. Па слядах "Пясняра Палесся" : [Аб Фалькоўскім Д.] / А. Адамовіч // Камуністычная праца. - 1968. - 1, 3 кастрычніка.

Халіфман, У. Пясняр Палесся: [Аб Д. Фалькоўскім] / У. Халіфман // Камуністычная праца. - 1968. - 30 ліпеня.

Фалькоўскі Дзмітрый (1898-1934) // Роднай зямлі галасы: Бібліяграфічны навукова-дапаможны паказальнік.- Брэст, 1993.- С. 46.

Сын двух народаў

*Да **115 - годзя** з дня нараджэння
паэта-земляка **Дз. Н. Фалькоўскага***

Складальнік:

*С. Курачук, галоўны бібліёграф
цэнтральнай раённай бібліятэкі*

225306 вул. Жукава, 12, г. Кобрын,
Цэнтральная раённая бібліятэка

E-mail kobrin@brest.by